

ICOMOS - Türkiye ve Bizim Avrupa - Europa Nostra Derneğinden Kamuoyuna Ortak Duyuru

03 Şubat 2012

Beyoğlu, İstiklal Caddesi, Taksim ve Tarlabası'nda gündemde olan planlar, kentsel projeler ve uygulamalar hakkında Kamuoyuna ve İlgili Kuruluşlara Duyuru

ICOMOS - Türkiye ve Bizim Avrupa - Europa Nostra Derneği, Beyoğlu, İstiklal Caddesi, Taksim ve Tarlabası'nda gündemde olan planlar, büyük kentsel projeler ve diğer uygulamalar hakkında aşağıdaki görüşleri kamuoyu ile paylaşmayı görev sayar ve başta Beyoğlu Belediyesi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi olmak üzere ilgili kamu kuruluşlarını bu projeleri, paydaşlarla birlikte tekrar gözden geçirmeye davet eder.

İstanbul'da son on yıldır kültür mirasının yoğunlaştığı alanlar ve özellikle bu alanlardaki kamusal mekânlar üzerinde sürdürülen baskılar artmakta, gayrimenkul değerleri yükselmekte ve büyük kentsel projeler tarihi kent merkezlerini kimliksizleştirmektedir. Beyoğlu'nun 1980'lerden itibaren içine girdiği dönüşüm süreci 2000'li yıllarla birlikte hız kazanmıştır. Bölgede yürürlüğe giren planlar, gerçekleşmekte olan büyük kentsel projeler ve diğer uygulamalar Beyoğlu'nu İstanbul'un tüm kesimlerinin kullanımına açık büyük kamusal mekân kimliğinden uzaklaştırmakta, özelleştirerek kullanıcı çeşitliliğini daraltmakta ve turistikleştirerek ıssızlaştırma riski taşımaktadır. Bunun ipuçlarını birbirini tamamlayan plan, proje ve uygulamalarda görmek mümkündür:

- Beyoğlu Koruma Amaçlı İmar Planı kararları, plan notları Beyoğlu'nda ticaret, turizm, eğlence alanı işlevlerini teşvik etmektedir.
- İstiklal Caddesi üzerinde geliştirilmekte olan AVM (alışveriş merkezi) anlayışının ve büyük mağazaların gelecekteki Beyoğlu için taşıdığı anlam anlaşılammaktadır. Beyoğlu'nun kimliğini ve "soyut kültür mirası"nın bir bölümünü oluşturan yerli esnaf, korunamama tehlikesiyle karşı karşıyadır.
- Tarlabası'nda derinden sürdürülen yenileme projesinde bu bölgelerin içine kapalı konut alanları olarak düzenlendiği, kültür mirası sivil yapıların yıkılarak, konut ve AVM'lerin yapılacağı projenin başlangıcında beyan edilmiştir.
- Araç ve yaya trafiğini rahatlatacağı gerekçesiyle hazırlanan 98 bin metrekareselik Taksim Meydanı yayalaştırma projesi, çok büyük bir kentsel müdahaledir ve özellikle dahş tünelleriyle mevcut yol-bina ilişkisini kopararak, bölgenin "tarihi kentsel peyzajını" yok edecektir. Bu büyük boşluğun anlamı, ne amaçla kullanılacağı, neye ve kimlere hizmet edeceği anlaşılammaktadır.
- Taksim Topçu Kışlası'nın yeniden inşası fikri, geniş kamu kesimlerinin ücretsiz olarak kullandığı kentsel açık bir mekânı; Taksim Gezi Parkını herkesin giremediği kapalı bir mekâna dönüştürecektir. 20. yüzyıl şehircilik düzenini yok sayan bu müdahale, tarihi geri döndürmek isteyen sürrealist bir davranıştır. Cumhuriyet döneminin yeni şehir düzenleme anlayışının bir yansıması olan 2 no.lu parkın yok edilmesi İstanbul için kayıp olacaktır. Şehir yaşayan bir organizmadır ve yakın çevre parkın var olduğu bir düzende biçimlenmiştir. Böyle bir yeniden canlandırmanın koruma literatüründe savunulabilir bir yönü yoktur.
- AKM'nin restorasyonunun hala gerçekleştirilememesi ve Emek sineması için geliştirilen "proje" Beyoğlu'nun geleceğinde kültür mekânlarının yerinin ve niteliğinin ne olacağı konusunda olumlu ipuçları vermemektedir.

Kararların içeriği dışında, konunun ikinci önemli boyutu; plan ve proje üretme süreçlerinin şeffaf olmaması; katılım ve bilgilendirme süreçlerinin ise uygulanıyormuş gibi gösterilerek geçirilmesidir. Yapıldığı söylenen bilgilendirme toplantıları kararlar alındıktan sonra gerçekleşmekte, ilgili tüm paydaşlar davet edilmemekte, sınırlı ve eksik bilgi verilmekte, paydaş görüşleri hiç dikkate alınmamaktadır. Oysa çağdaş yaklaşımlar, kamusal nitelikli müdahalelerin çok işlevli ve çok odaklı olarak planlanması gerektiğini kabul etmektedirler. Ülkeler planlama anlayışlarını bu yönde yenilemekte, yeni kavramları yerleştirmeye çalışmaktadırlar. Bu kapsamda fikir üretiminin fiziki mekân düzenlemesiyle sınırlı bir perspektif içinde hazırlanması yerine, bağımsız katılımın sağlandığı, deneyselliğin, çoğulculuğun gözetildiği yöntemlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

UNESCO'nun danışman kuruluşu ICOMOS ve Türkiye Kültür Mirasının sesi olma misyonunu üstlenmiş olan Bizim Avrupa – Europa Nostra Derneği, Beyoğlu'nda yaşanmakta olan bu sürecin ve ilgili projelerin toplumun ve geniş kamu kesimlerinin yararına olacak şekilde yeniden gözden geçirilmesi gerektiği inancındadır. Bu ortak duyuruyla, söz konusu proje ve uygulamalarla ilgili olan kuruluşları daha şeffaf ve açık olmaya, gerçek "katılımcı planlama" sürecini uygulamaya ve aynı düşünceleri paylaşan tüm kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütlerini etkili bir kamuoyu oluşturmak üzere bir araya gelmeye davet ediyoruz.